

FUTUROLOOG: BEVINGSCHADE BIEDT UITGELEZEN KANSEN

We moeten wakker zijn, hier in het Noorden. Want morgen is het vandaag gisteren. De technologische ontwikkelingen volgen elkaar in ongekend tempo op. Dat biedt kansen, als je er maar snel bij bent. Futuroloog Wim de Ridder is geen trendwatcher. Hij ziet wat er komt op basis van de ontwikkelingen van nu.

Door Jean-Paul Taffijn

De steek (die maar vast in je zak-) woorden: eindgebruiker centraal, platforms, openheid. We zien het, overal om ons heen, op steeds grotere schaal. Dat structuren veranderen. Dat de consument, de patiënt, de klant, de student zelf aan de knoppen zit. Steeds meer.

„Dit is een onomkeerbare ontwikkeling”, zegt De Ridder, emeritus hoogleraar toekomstonderzoek aan de Universiteit Twente. „En daar moet je niet te licht over denken. Het gaat veel betekenen voor onze samenleving, voor de rol van de overheid, voor de businessmodellen van ondernemingen. Die zullen radicaal aangepast worden.”

De Ridder weet waar hij moet kijken. Hoewel dat steeds complexer wordt. „De technologische ontwikkelingen gaan zo snel, dat ik tegenwoordig elk jaar een boek schrijf om actueel te blijven. Metamorfose is net uit, met het volgende ben ik al bezig. Toen ik begon, in de jaren tachtig, hadden we het over vooruitzichten van een jaar of twintig, nu over drie tot vijf jaar.” De veranderingen gaan zo snel als de mensheid aankan. De technologie is er altijd veel eerder. Auto's kunnen zelf al rijden, robots kunnen taken overnemen, drones kunnen heel veel in beeld brengen en binnenkort zelfs mensen vervoeren. Hun ontwikkeling wordt niet gestuit door mensen die de vooruitgang niet kunnen of willen bijbenen. Er zijn wereldwijd zeer velen die met dezelfde onderwerpen wel vooruit willen. „Dan heb je het vooral over de vierde industriële revolutie, die

rond de millenniumwisseling begon. De opmars van cyberspace, de democratisering van de technologie. Je ziet dat gevestigde bedrijven steeds meer moeite hebben om in die revolutie mee te komen. Zij verliezen hun maatschappelijke rol van aanjagers van de economie. De cijfers spreken voor zich. Voor het eerst zijn de grootste fondsen op de beurzen digitale bedrijven, zoals Google, Facebook en Microsoft. Maar die hebben niet meer dan een tiende van het aantal werknemers in dienst. De banenmotor zijn zij dus niet. Dat betekent wat.”

Wat dat betekent? De burger moet zelf op zoek naar werk. Hij moet als het ware solliciteren op betaalde activiteiten die er nog niet zijn en die hij samen met anderen zelf moet vinden. Kijk naar bedrijven als Uber en Airbnb, en tal van andere platforms waarop mensen diensten en goederen aanbieden om een inkomen te verwerven

„Dit is een ontwikkeling die steeds verder gaat. Mensen gaan dingen voor elkaar doen, in uiteenlopende combinaties. Zij bouwen platforms waarop ze samen komen. Sommige verhuurders bij Airbnb bieden desgewenst dineren en bridgen met alleenstaande ouderen aan. Zoiets. Die platforms horen onlosmakelijk bij de toekomst die ons wacht. Mensen die samenwerken, samen sterk staan, samen kennis delen en initiatieven ontplooiën. Daarvoor schieten de oude maatschappelijke structuren tekort. Die werken veel te traag.” De eindgebruiker wordt het centrale punt. De voortekenen zijn

00 >>>

duidelijk. Mensen meten zelf hun gezondheid met tal van apps en apparaten. Daar hebben ze een dokter niet meer voor nodig. Marketing wordt meer en meer gepersonaliseerd. Je krijgt straks alleen informatie waar je om gevraagd hebt. Klantbeleving is belangrijker dan ooit tevoren. Een goed voorbeeld is ook MOOC (Massive Online Open Courses). Het is een revolutie in onderwijswereld. De studenten volgen via dat platform van kennisdeling gratis colleges. Wanneer ze een docent nodig hebben, huren ze hem gezamenlijk in. „Delft doet dat al deels. In Groningen zijn ongetwijfeld ook voorvechters van de methode. Die kant gaat het op. Geen twijfel mogelijk.”

HOE WORDT JE FUTUROLOOG?

Wim de Ridder werkte bij ING tijdens de crisis van begin jaren tachtig. Hem werd gevraagd een beeld te schetsen van de toekomst die de financiële wereld te wachten stond en te zoeken naar manieren om vooruit te komen. Zo is het begonnen. Later was hij directeur van de Stichting Maatschappij en Onderneming en hoogleraar toekomstonderzoek aan de Universiteit Twente. Sinds 2002 werkt hij ook voor zichzelf. Onder de naam Future Studies helpt hij bedrijven en organisaties zich aan de toekomst aan te passen.

Openheid is een kernwoord. Voor veel bedrijven en instellingen is openheid tegennatuurlijk, heel ver weg. Daar moeten ze snel wat aan doen. De slechte voorbeelden zijn overal te vinden. Organisaties die hun kennis voor zichzelf willen houden. Die de deuren het liefst sluiten. Zij worden gemakkelijk voorbijgestreefd, omdat anderen veel sneller vooruit komen door wél kennis te combineren tot nieuwere, betere, snellere dingen.

„Healthy Ageing vind ik zo'n voorbeeld van hoe het niet moet. Het is te veel een verzameling eilandjes die weinig met elkaar delen. Wat is het aansprekende gemeenschappelijke doel van Healthy Ageing? Geen idee. Het is versnipperd. Doodzonde, want als die enorme kennis onder de paraplu Healthy Ageing écht strategisch gebundeld zou worden, dan zou je nog veel meer bereiken.”

Blue Energy in Friesland. Ook zo'n voorbeeld.

„Geweldig om met die nieuwe technologie van energie bezig te gaan. Maar wat zie je gebeuren? Het initiatief was eerst relatief open van aard, maar is nu weer helemaal afgesloten. En dus schiet het niet op. Dit is achteruitgang. Ik vind het een schande hoe het met veel overheidsgeld weer helemaal dichtgetimmerd is met patenten. Zoet-zoutwatertechnologie had een perfecte open source fieldlab kunnen zijn. Móeten zijn, vind ik.”

Als de consumenten zelf dingen opzetten, organiseren, optuigen. Wat moet een overheid dan nog? Of een belangenorganisatie? „Faciliteren en organiseren. De overheid moet ervoor zorgen dat mensen betaalde activiteiten kunnen verrichten. Zo simpel is het. En als die mensen mooie initiatieven hebben, dan moet de overheid niet tegenwerken. Dat klinkt simpel, maar zo is het klaarblijkelijk wel. De overheid is in de realiteit namelijk vooral bezig met tegenhouden. Uber-pop wordt verboden, Airbnb aan banden gelegd, zelfrijdende auto's uitgesteld.”

„De energiemarkt is ook zo'n navrant voorbeeld. De overheid heeft de subsidie op zonnepanelen gestopt, terwijl daar juist fantastische burgerinitiatieven ontstonden. Maar dat is het mooie van deze tijd en straks: wij laten ons daar niet meer door tegenhouden. Zonne-energie is wereldwijd de snelst groeiende energiebron. En daarin zie je dat de rol van de overheid steeds minder belangrijk wordt.”

Goed. We gaan ons organiseren, we gaan kennis delen, we zorgen er samen wel voor dat we krijgen wat we willen. Hoe zit het met die ontwikkelingen in het Noorden? En heeft de

futuroloog over ons gebied specifieke scenario's?

„Om de aardbevingsproblematiek kun je niet heen. Zoals dat nu wordt aangepakt, dat is typisch een voorbeeld van oud denken. Van bovenaf wordt opgelegd wie wanneer welke schade vergoed krijgt. En welke partij het gaat herstellen. Dat kan eigenlijk echt niet meer. Roep eens de beste deskundigen in een open bijeenkomst bij elkaar en ga samen op zoek naar de beste aanpak. Kijk hoe Samsung dat doet met zijn Developers Conferences. Kies de beste technologieën die beschikbaar zijn.”

„Neem nu de ontwikkelingen met 3D-printen. In China worden al hele flats geprint. In Amsterdam wordt een brug gebouwd met een 3D-printer. Het is een geweldige manier om snel en vele malen goedkoper schade te herstellen aan huizen. En helemaal om nieuwe, bevingsbestendige woningen te maken. Je stelt een paar welstandseisen en laat de bewoners zelf de indeling maken. Net als zo'n keukenplanner van Ikea. Dit is een kans voor Groningen. Om dé pilot-provincie te worden als het gaat om 3D-bouwen. De rest van Nederland loopt achter, dus dit is het moment.”

„Maar er is veel technologie voor handen. Sensoren meten schade, via big data analyses kan een systeem zien of die schade door een aardbeving veroorzaakt is, en de 3D-printer opdracht geven aan het werk te gaan. Komt amper overhead aan te pas. Dit kan gewoon al. Maar het moet kennelijk nog op de oude manier.”

Voor Friesland zijn er ook kansen. „Over de wereldzeeën varen al zelfsturende tankers. Die techniek is ook toe te passen in jachten die op de Friese meren autonoom kunnen varen. Dat kan een heel nieuw verdienmodel inluiden. Je kunt het hele jaar door groepen mensen zelf laten rondvaren, tegen minder kosten. En waarom zou Friesland niet dé plek worden waar zulke zelfvarende schepen gebouwd worden? De voorbeelden zijn er al.”

De centrale vraag die je je moet stellen is: ga ik nu op zoek naar de initiatieven die er al zijn? Afkijken mag. Of zal ik wachten tot anderen de markt hebben veroverd en ik wellicht alsnog kan aanschuiven? Slimmer is dat ondernemers open zijn, hun kennis delen en samen tot nieuwe dingen komen. In deze tijd moet je kansen zien en grijpen. Maar het mooie van de toekomst is: die komt gewoon.